Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Asiantuntijalausunto kuulemiseen 16.05.2018 klo 12.15

Julkisen talouden suunnitelma vuosille 2018-2021

Talouden haasteet on asiakirjassa arvioitu realistisesti. Kasvupotentiaali tulee jäämään selvästi vaimeammaksi kuin nopean kasvun aikoina. Talouden liikkumavara asettuu tulevina vuosina n. 1,5 %:n vuosittaisen kasvun mittoihin. Liikkumavaraa toisaalta rajoittaa ikärakenteemme, joka lisää julkisen talouden menoja.

Suunnitelma toteuttaa Sipilän hallituksen talouspoliittista linjaa. Suunnitelman mukaan hallitusohjelman keskeiset tavoitteet julkisen talouden alijäämän ja työllisyysasteen osalta eivät täyty. Keskeiset tavoitteet liittyvät toisiinsa hyvin kiinteästi. Julkisen talouden tasapainoa on erittäin vaikea saavuttaa säästämällä, käytännössä velkaantuminen saadaan hallintaan vain työllisyysasteen nousun kautta.

Työmarkkinanäkökulmasta keskeinen hanke on ollut kilpailukykysopimuksen aikaansaaminen. Se näkyy myös julkisen talouden vuosien 2018 - 2021 suunnitelmassa. Alkuperäinen ajatus oli ns. kolmiloikka, joka koostuu kolmesta noin 5 %:n suuruisesta kilpailukykyä lisäävästä toimenpidekokonaisuudesta. Ensimmäinen on ns. fiskaalinen devalvaatio, joka toteutettiin sosiaaliturvamaksujen muutoksilla. Tämä toimenpidekokonaisuus jatkuu vielä joitakin vuosia ja on määrältään n. 3,7 %. Toinen kokonaisuus koostuu maltillisista palkkaratkaisuista, joilla turvataan se, että kustannuskilpailukyky suhteessa keskeisiin kilpailijamaihin kohenee. Riippuen hieman tarkasteluajanjaksosta viiden prosentin tavoite ylittyy. Kolmas kokonaisuus liittyi tuottavuutta lisääviin toimiin.

Kuten käsiteltävästä asiakirjastakin käy ilmi tuottavuutemme ei kehity toivotulla tavalla. Tämän osalta onkin syytä peräänkuuluttaa julkisen vallan toimia, joilla kolmas ”vitonen” voisi toteutua. Näitä toimenpiteitä on vaikea suunnitelmasta löytää.

Asiakirjassa käsitellään kilpailukykysopimuksen vaikutusta julkisen talouden tasapainoon ja todetaan, että sopimus lisäsi julkisen talouden alijäämää. Hieman mutkia oikoen voidaan todeta, että kilpailukykysopimus muunsi talouspolitiikkaa hieman elvyttämänpään suuntaan, mikä on järkevää taantuman kurimuksessa.

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

Suomen hento orastava kasvu lepää kulutuskysynnän varassa. Palkansaajille tulevat lisäverot sosiaaliturvamaksujen muodossa tulisi kompensoida täysimääräisesti. Tätä kompensaatiota ei suunnitelmasta löydy. Se on tarkoitus käsitellä ja päättää vuoden 2018 osalta syksyn budjettiriihessä. Hallitus tavoittelee maltillista liittokierrosta. Tätä tavoitetta edesauttaisi se, että veroratkaisut vuoden 2018 osalta olisivat hyvissä ajoin tiedossa. Mikäli hallitus noudattaisi omaa ohjelmaansa, jonka mukaan tuloverotus ei kiristy, pitäisi sosiaaliturvamaksujen korotus kompensoida ansiotuloverotuksessa täysimääräisesti.

Verotuksessa tehdään eräitä pieniä muutoksia, joita tulee tervehtiä tyydytyksellä: näitä ovat esim. työnantajan maksaman koulutuksen verokohtelun selkeyttäminen sekä veronumeron käytön laajentaminen.

Hallituksen ehkä keskeisin tavoite liittyy työllisyyteen. Tavoitteena on luoda hallituskauden aikana 110 000 uutta työpaikkaa ja saavuttaa 72 %:n työllisyysaste. Tavoite on kannatettava. Talouskasvulla ja työllisyyden parantumisella on yhteys. Se on finanssikriisin jälkeen muuttunut, mutta selkeä yhteys on olemassa. Noin 2,5 %:n vuosittainen talouskasvu vuosina 2017 - 19 toteuttaisi työllisyysastetavoitteen.

Tavoite 72 %:n työllisyysasteesta voidaan saavuttaa, mikäli vienti vilkastuu olennaisesti nykyisestä. Siihen on mahdollisuudet, koska yhtäältä kansainvälinen talous on selvästi piristymässä, ja toisaalta omat kansalliset toimemme (lähinnä kilpailukykysopimus) mahdollistavat sen, että Suomen talous hyötyy kansainvälisestä vetoavusta täysimääräisesti.

STTK suhtautuu kriittisesti hallituksen aikeisiin kiristää työnhakijoiden velvollisuuksia karenssien pelossa. STTK:n mielestä työn vastaanottovelvoitteen tiukennukset ja sanktioiden lisääminen eivät ole tarkoituksenmukainen ja oikea tapa parantaa työllisyyttä. Samaan aikaan vähennetään julkisen työvoimapolitiikan resursointia. Työvoimapolitiikan muuntuminen vaiheittain palveluista sanktioiden suuntaan on tehotonta työllisyyden edistämistä ajatellen. Edellinen uudistus, jossa voimakkaasti lisättiin työttömille työhön osoituksia, on johtanut julkisen työnvälityksen markkinaosuuden laskuun, koska työnantajat haluavat laadukkaita avoimeen työpaikkaan sopivia hakijoita, eivät massapostitukseen perustuvia työhakemuksia.

Työvoiman tarjonnan turvaamiseksi mahdollisen nousun oloissa tarvitaan ainakin kahdenlaisia toimenpiteitä: aktiivista työvoimapolitiikkaa ja työvoiman liikkuvuuden edistämistä. Aktiivinen työvoimapolitiikka edellyttää ”tekeviä käsiä”. Meillä on nyt virkailijoita asiakasrajapinnassa noin 2200. Vastaava luku Ruotsissa on 14 000, Suomeen suhteutettuna n. 7000. Ruotsin korkeampi

Käyntiosoite:
Mikonkatu 8 A, 6. krs
0100 Helsinki
Postiosoite:
PL 421
00101 Helsinki

Puhelin: (vaihde)
(09) 131 521
Faksi:
(09) 652 367
Sähköposti:
etunimi.sukunimi@sttk.fi

www.sttk.fi

työllisyysaste selittyy osittain selkeillä poliittisilla valinnoilla, joita Suomessa ei haluta tehdä. Ruotsin palkkatukimäärät, joka on yksi tehokkaimmista keinoista työllistää vaikeasti työllistyviä, ovat myös moninkertaiset. Linjaukset työvoiman liikkuvuuden edistämiseksi jäävät asiakirjassa myös kovin vaatimattomiksi.

Asiakirjassa ennakoidaan talouskasvun olevan ensi vuonna 1,2 %, mikä on kovin vaatimaton arvio. Todellisuudessa talouskasvu tulee puhkaisemaan 2 %:n rajan. Vaatimattoman talouskasvuennusteen ja siten melko heikon työllisyyskehityksen vuoksi myös julkisen talouden tila näyttäytyy heikkona. Se tulee muodostumaan paremmaksi kuin ennakoitu.

Asiakirjaan liittyy yksityiskohdissa muutamia hämmentäviä lukuja, jotka luovat varjon asiakirjan luotettavuudelle. Yhtenä esimerkkinä mainittakoon arviot tuottavuuden kasvusta, mikä on tärkeä seikka, koska yksikkötyökustannuksiin perustuva kilpailukykyvertailu pitää olennaisena osana tuottavuuskehityksen. Valtiovarainministeriön talousennusteessa (s.15) arvioidaan työn tuottavuuden kasvavan 0,8 % vuonna 2018. Vastaava arvio julkisen talouden suunnitelma-asiakirjassa (s.81) on -0,2 %. Vaikka kyseessä olisi hieman eri käsite, mikä ei käy ilmi asiakirjoista, on ero valtava.

Lisätietoja: pääekonomisti Ralf Sund, ralf.sund@sttk.fi, 050 563 4841